

SZCZEPHENIA - WYKORZYSTAJ SZANSE

**V KRAJOWA KONFERENCJA POLSKIEGO
TOWARZYSTWA WAKCYNOLOGII
LUBLIN 24-26 październik 2013r.**

SZCZEPIENIA - WYKORZYSTAJ SZANSĘ

- **SESJA I** Inauguracyjna
- **SESJA II** Szczepienia dla dorosłych
- **SESJA III** Szczepienia w zdrowiu publicznym
- **SESJA IV** Sesja sponsorowana firmy GlaxoSmithyKline-
Zaszczepmy dziś zdrowie jutro
- **SESJA V** Sesja sponsorowana firmy Sanofi Pasterur-
Jak zmieniają się szczepionki 6-walentne
- **SESJA VI** Szczepienia pracowników placówek opieki zdrowotnej
- **SESJA VII** Promocja szczepień w społeczeństwie obywatelskim
- **SESJA VIII** Sesja sponsorowana firmy Pfizer -
Szczepienia pneumokokowe w Polsce w świetle aktualnej
wiedzy
- **SESJA IX** Krztusiec – potrzeba lepszej kontroli zachorowań
- **SESJA X** Plakatowa
- **SESJA XI** Szczepienia w profilaktyce inwazyjnej choroby
meningokokowej

PO CO SZCZEPIMY?

Szczepienia stanowią jedno z najdonioślejszych osiągnięć myśli człowieka, które zdecydowanie poprawiło jakość bytowania gatunku ludzkiego na Ziemi.

Podstawowym celem szczepień jest ochrona człowieka przed chorobą zakaźną. Istotne jest także to, że osoba taka przestaje być potencjalnym źródłem zakażenia dla innych ludzi ze swojego otoczenia, co zmniejsza ryzyko zachorowania dla osób, które nie były zaszczepione

EFEKTY POPULACYJNE SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Ograniczenie występowania choroby zakaźnej i zmniejszanie zapadalności na nią jest zależne od stanu uodpornienia populacji.

Szczepienie jednostki, poza uodpornieniem osoby szczepionej prowadzi do ochrony osób z jej najbliższego otoczenia: domowników, rodziny (strategia kokonu).

EFEKTY POPULACYJNE SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Szczepienia masowe natomiast prowadzą do zjawiska odporności gromadnej.

Pojęcie to opisuje taką sytuację, w której szczepienie części członków populacji zapewnia wymierną ochronę przed zachorowaniem osobom, które są na nią podatne, a nie były szczepione.

Im większa część społeczeństwa jest odporna na zachorowanie, tym większe jest prawdopodobieństwo, że nieuodpornieni nie będą mieli kontaktu z zakaźnie chorymi.

EFEKTY POPULACYJNE SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Zjawisko odporności gromadnej udowodniono dla szczepień masowych przeciwko:

- krztuścowi,
- odrze,
- błonicy,
- śwince,
- polio (szczepionką IPV),
- różyczce,
- błonicy,
- ospie prawdziwej.

Efekty populacyjne szczepień masowych pojawiają się wówczas, gdy stan uodpornienia populacji przekroczy poziom odporności gromadnej.

Początkowym zjawiskiem jest eliminacja choroby zakaźnej z określonego regionu świata.

EFEKTY POPULACYJNE SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH

Całkowite zwalczenie choroby zakaźnej na całym świecie z niewystępowaniem wywołującego ją patogenu w organizmach ludzkich, zwierzęcych i innych elementach środowiska nazywana jest **eradykacją** (wykorzeniem).

Pierwszą i jak dotąd jedyną wykorzenioną chorobą zakaźną człowieka pozostaje ospa prawdziwa.

W trakcie realizacji są programy eradykacji za pomocą szczepień ochronnych poliomyelitis, żółtej gorączki, odry, świnki i różyczki

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Opór wobec szczepionek nie jest zjawiskiem nowym.

Pierwsze wzmianki na ten temat można znaleźć już w materiałach źródłowych z XVIII wieku.

Zaś jedna z największych fal protestów przetoczyła się przez Europę i Stany Zjednoczone w XIX wieku.

Jej spektakularnym przejawem była potężna manifestacja w 1885 r. w Wielkiej Brytanii. Protestujący nieśli transparenty z antyszczepionkowymi sloganami, trumnę dziecka oraz spalili kukłę Edwarda Jennera, odkrywcy szczepionki przeciwko ospie prawdziwej.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Dziś mamy więc do czynienia nie z nowym zjawiskiem, ale kolejną antyszczepionkową falą.

Nowa jest tylko rzeczywistość informacyjna, w której żyjemy – przestają dominować tradycyjne media, a coraz większą rolę odgrywa Internet

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Spora część społeczeństwa (nie tylko w naszym kraju) odrzuca osiągnięcia nauki i techniki przynoszące nieporównanie więcej korzyści niż zagrożeń.

Wierzą oni, że wszystko, co naturalne, jest zdrowe, a stworzone dzięki nauce i technice przez człowieka, sztuczne i niebezpieczne.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

W skrócie można cały ten prąd myślowy opisać jako niechęć i podejrzliwość wobec nauki i technologii. Niektórzy nazywają to zjawisko neoluddyzmem, nawiązując do ruchów z początku XIX w. sprzeciwiających się rewolucji przemysłowej w Wielkiej Brytanii i niszczących maszyny tkackie.

Szczepionki, według tej ideologii, byłyby zatem „nienaturalną” ingerencją, bo dzieci powinny różne choroby przejść „naturalnie”, czyli samodzielnie wytworzyć odporność na wirusy czy bakterie.

Stąd np. niebezpieczne zjawisko dziecięcych „ospa party”.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Niektórzy naukowcy ogromnie przyczyniają się do rozbudzania społecznych lęków. Mowa tu o dr Andrew Wakefield (w 1998 r. poinformował media, że istnieje uzasadnione podejrzenie związku między potrójnie skojarzoną szczepionką przeciwko odrze, śwince i różyczce (MMR) a autyzmem) oraz prof. dr hab. Maria Dorota Majewskiej - neurobiolożka (obwinięła tiomersal o wywoływanie autyzmu, ADHD i innych zaburzeń ośrodkowego układu nerwowego). Tytuły naukowe, praca w prestiżowych jednostkach badawczych, sprawiły, że dla wielu niespecjalistów – w tym niektórych dziennikarzy – twierdzenia w/w osób stały się wiarygodne i powielane zostały w poczytnych pismach.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Autorytety medyczne – eksperci ds. szczepień- pomimo ogromnej wiedzy, nie umieją znaleźć odpowiednich argumentów by polemizować z osobami, które głoszą tezy sprzeczne z obecną wiedzą naukową. Takie starcia najczęściej kończą się wygraną osób reprezentujących ruchy antyszczepionkowe.

Skutkuje to zjawiskiem czystej ekspozycji, czyli odbierania przez widzów informacji jako słusznych, wiarygodnych i jest szczególnie silne, gdy dotyczy spraw, o których niewiele wiemy i o których nie mamy wystarczająco dużo innych informacji.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

„Uniwersytet Google’a”- czyli posiadanie wiedzy tylko z Internetu.

Problemem staje się to, że tysiące stron internetowych powiela niesprawdzone lub wysrane z palca informacje, a ludzie coraz chętniej szukają w Internecie aktualnych wiadomości.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Organizacje powołane przez niespecjalistów - najczęściej rodziców dzieci, u których wystąpiły niepożądane odczyny poszczepienne (NOP) lub podanie szczepionki korelowało w czasie z pojawieniem się wyraźnych objawów (np. autyzmu). Jeśli w organizacjach czy ruchach tego typu znajdą się ludzie „medialni”, sukces w propagowaniu antyszczepionkowych haseł staje się niemal gwarantowany.

PRZYCZYNY ROSNĄCEGO OPORU WOBEC SZCZEPIONEK

Wiara w Teorię Spiskową, czyli szukanie kolejnych dowód spisku koncernów farmaceutycznych, polityków i mediów oraz skorumpowania środowiska lekarskiego przez koncerny farmaceutyczne.

Jak tej niebezpiecznej ofensywie nieracjonalnych i groźnych dla zdrowia mód oraz ideologii można się skutecznie przeciwstawić?

Co mają robić lekarze stykający się np. ze zjawiskiem „ospa party” lub odmową podania dziecku szczepionki?

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Rozmowa z pacjentem i spokojne przekonywanie go.

Jednak nie na zasadzie: jestem autorytetem, więc – drogi pacjencie – powinieneś mnie słuchać, wykonywać polecenia i nie zadawać zbędnych (a już na pewno głupich) pytań.

Dlatego lekarz powinien być uzbrojony w cierpliwość i racjonalne argumenty, odwoływać się do wyników badań i raportów instytucji, takich jak zalecenia uznanych towarzystw naukowych czy WHO.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Tłumaczyć również, jaki jest rzeczywisty bilans skutków chorób, przeciwko którym są dostępne szczepionki, w porównaniu z ryzykiem niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP).

A przede wszystkim rozumieć lęki rodziców – dla nich nawet niewielkie zagrożenie zdrowia dziecka może być źródłem ogromnego strachu i wywoływać reakcję unikania, czyli – na wszelki wypadek – rezygnację ze szczepienia

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

W naszych czasach jednym z najpopularniejszych lekarzy jest dr Google, dlatego instytucje i organizacje działające na rzecz szczepień muszą doceniać tę sferę społecznej komunikacji. Zwykły Kowalski powinien zatem bez problemu móc trafić na strony internetowe, które wytłumaczą mu przystępnie, jakie korzyści i jakie zagrożenia niosą ze sobą szczepionki, rozprawią się z najbardziej rozpowszechnionymi mitami i nieprawdziwymi informacjami.

Nie da się tego zrobić po amatorsku – dlatego tworzenie takich stron powinno odbywać się przy współpracy specjalistów ze świata medycyny, mediów i komunikacji społecznej.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Należy zwrócić uwagę na potrzebę prowadzenia powszechnej akcji edukacyjnej dot. wartości, celowości oraz bezpieczeństwa szczepień ochronnych w stosunku do rodziców a także do uczniów.

Cennym uzupełnieniem wiedzy byłoby organizowanie zajęć tematycznych.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Szkoła jest miejsce, w którym najpełniej możliwe jest kształcenie umiejętności, krytycznego odnoszenia się do źródeł informacji, a przez to podnoszenie świadomości.

Prowadzone w szkole, przez lekarza lub pielęgniarkę zajęcia nt. szczepień, dla rodziców mogą stać się okazją do poznania wieloaspektowości zagadnienia i wyjaśnić niepokoje wynikające z braku dostatecznej wiedzy.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Nie można też nie odpowiedzieć na wystąpienie czy publikacje osób podpierających się autorytetem własnych tytułów naukowych lub instytucji badawczych, w których pracują. Ma to ogromne znaczenie dla przedstawicieli mediów, którzy sami nie są w stanie zweryfikować twierdzeń np. prof. Majewskiej, ale mogą ulec jej autorytetowi.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Specjaliści powinni również odmawiać występowania publicznego z pseudoekspertami, gdyż zderzenia z demagogią nie wygrają, natomiast tylko uwiarygodnią tego typu osoby.

Odmowa udziału w programie telewizyjnym powinna jednak zostać dokładnie uzasadniona – dziennikarz powinien otrzymać wyczerpującą informację, dlaczego zaproponowany przez telewizję czy radio adwersarz nie jest żadnym ekspertem ani osobą, z którą można racjonalnie polemizować.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

Warto pamiętać, że tego typu debaty telewizyjne nie są seminariami naukowymi, więc eksperci powinni docierać do publiczności z jasnym przekazem.

Być świetnie przygotowani do zderzenia z zarzutami ruchów antyszczepionkowych – czyli bardzo dobrze znać argumenty i techniki manipulacji, którymi one się posługują.

Niestety, często obserwujemy, jak świetny ekspert wikła się w naukowe czy medyczne szczegóły, niezrozumiałe dla większości widzów.

JAK ZAHAMOWAĆ NIECHĘĆ DO SZCZEPIEŃ?

I ostatnia obserwacja – jednym z trafiających na bardzo podatny grunt argumentów jest zarzut skorumpowania środowiska lekarskiego przez koncerny farmaceutyczne.

W tym kontekście pojawia się bardzo często pejoratywne sformułowanie „proszczepionkowe lobby”.

Dlatego tak ważna jest dbałość o przejrzystość i kwestia konfliktu interesów.

PODSUMOWANIE

Szczepienia stały się ofiarą własnego sukcesu.

Eliminacja choroby zakaźnej w wyniku realizacji powszechnego programu szczepień prowadzi do samozadowolenia, a ustąpienie zagrożenia wpływa na bilansowanie ryzyka i korzyści.

Ryzyko związane z zachorowaniem wydaje się małe, zatem większe wydają się zagrożenia związane ze szczepieniem.

PODSUMOWANIE

Osoby związane z ruchami antyszczepionkowymi pytają: po co szczepić, skoro niektórych chorób nie widzimy na co dzień?

Jeśli zaprzestaniemy szczepień, zapomniane choroby mogą wrócić, gdyż tylko szczepionki trzymają je w ryzach.

Należy pamiętać ich choroby nie obecne w Europie czy Ameryce Północnej występują wciąż w Afryce i Azji, a w dobie globalnej migracji oznacza to, że zagrożenie dla ludzkości istnieje.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ